

WALLY LAMB

JAKO VODA

HOST

Wally Lamb
JAKO VODA

WALLY LAMB

JAKO VODA

BRNO 2015

We Are Water

Wally Lamb

Copyright © 2013 by Wally Lamb

Published by arrangement with HarperCollins Publishers

Translation © Markéta Polochová, 2015

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2015 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-919-0 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-920-6 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-921-3 (Formát MobiPocket)

*Tuto knihu věnuji dvěma silným ženám:
Joan Joffe Hallové a Shirley Woodkové*

Duch náhody

*Spatříte muže
je ponořen do úvah.*

*Toužíte říci
každému a všem:
Držte se dál! Nechejte ho být!
Ale jen sledujete
v němém zděšení
jak ho ty staré, dávné útěchy
nakonec dostihnou
stejně jako rybu
která je polomrtvá
hází sebou
marně se mrská
na kamenitém břehu
lapá po dechu a téměř dýchá
syrový, svěží, chladný, jitřní
vzduch
a potom přijde vlna
a navrátí ji
vítěznému
moři.*

Adrienne Richová

PROLOG

**DÍVKA SKÁKAJÍCÍ
PŘES ŠVIHADLO**

GUALTIERO AGNELLO

Srpen 2009

„Pochopila jsem, že v koronerově zprávě o úmrtí Josepha Jonese byly jisté nesrovnalosti. Co o tom soudíte vy, pane Agnello? Byla to nehoda, nebo ho zavraždili?“

„Zavraždili? Nejsem schopen říct něco s určitostí, slečno Arnofská, ale mám jisté podezření. Černošská komunita byla přesvědčená, že se jednalo o vraždu. Dva černí bratři, kteří žijí v chatě s bílou ženou? To bylo tehdy pro některé lidi nepřijatelné.“

„Lidmi myslíte bílé, je to tak?“

„Ano. Vzpomínám si, že když jsem dostal místo ředitele Statlerova muzea a přestěhoval se s rodinou do města Three Rivers, překvapily mne zvěsti o místních stoupencích Ku-klux-klanu. Zároveň mi připadalo poměrně nepravděpodobné, že by Joe Jones zakopl a po hlavě spadl do poměrně úzké studně, o jejímž umístění dobře věděl. Navíc do studně, z níž si sám brával vodu. Jako zločin se to ale nikdy nevyšetřovalo. Takže kdoví. Já můžu s jistotou říct pouze jediné: Joe Jones byl výjimečně talentovaný malíř. Bohužel jsem byl jediný, kdo si to uvědomoval. Až nyní, roky po jeho smrti, postřehl jeho výjimečnost celý umělecký svět a jeho díla se stala součástí mnoha sbírek. Což je smutné — vlastně spíš tragické. Neumím si představit, čeho by dosáhl, kdyby tvořil až do svých čtyřiceti padesáti. Ale tak to nemělo být.“

Jsem nahoře ve svém studiu a mluvím s Patricií Arnofskou — ženou s vlnitými vlasy a postavou ve tvaru hrušky. Minulý týden se mi ozvala a vysvětlila mi, že píše do občasně rubriky o výjimečných umělcích magazínu *Connecticut*. Zatím prý otiskl portrét Sola LeWitta,

Paula Cadmuse a ilustrátora Wendella Minora. V souvislosti s výstavou, kterou připravovalo Muzeum amerického lidového umění, dostala za úkol zpracovat medailonek Josepha Jonese. „Pochopila jsem, že jste jediný kurátor, který mu za jeho života uspořádal výstavu,“ řekla. Potvrdil jsem jí to a také jsem souhlasil s rozhovorem o Joeovi. A tak, o týden později, jsme tady.

Slečna Arnofská zkontroluje diktafon, který si kvůli interview přinesla, a zeptá se mě, jak jsem Josepha Jonese potkal.

„Poprvé jsem si ho všiml na jaře 1957. Pořádal jsem výstavu ‚Přímořská Nová Anglie v 19. století‘, na jejíž vernisáži se objevil. Pompézní název pro sebeoslavný koncept — výstava, která vznikla na popud bohatého sběratele umění s námořnickou tematikou ze Three Rivers, jehož dědeček vydělal miliony v lodní dopravě. Za mou kurátorskou práci se muzeu poměrně štědře odměnil, ale mě chystání té výstavy k smrti nudilo: samé obrazy fregat, brig a parníků na moři, navrch celá ta oslava války a peněz.

Odpoledne v den vernisáže jsem zrovna mluvil s prezidentkou Přátel Statlerova muzea Mariettou Colsonovou, která se uprostřed rozhovoru náhle odmlčela, zahleděla se přes mé rameno a zamračila se. ‚Ale, ale, co to tady máme?‘ řekla. ‚Že by problémy?‘ Otočil jsem se směrem, jímž se dívala, do vzdáleného rohu galerie, kde stál Jones. Mezi všemi těmi šedovlasými patrony v botách s vysokými podpatky se jeho mahagonová pleť, zploštělý nos, postava udělaného dělníka i montérky skutečně vyjímaly.

Společně s Mariettou jsme pozorovali, jak se přemísťuje od obrazu k obrazu. V rukou držel velikou lepenkovou krabici, a snad právě proto mi připomínal etiopského krále nesoucího dar, který je nesmrtelně ztvárněn na obraze *Klanění tří králů* — a nemám na mysli slavné vypodobnění Gentila da Fabriana, ale pozdější malbu Albrechta Dürera, kterému se skvostně podařilo začlenit do severoevropského stylu klasické prvky italské renesance. Znáte ten obraz?“

„Znám Dürera, ten konkrétní obraz ne. Ale pokračujte.“

„Celá galerie ztichla a oči všech se obrátily směrem k Jonesovi. ‚Doufám, že v té krabici nemá nic nebezpečného,‘ podotkla Marietta. ‚Myslíte, že bychom měli zavolat policii?‘ Zavrtěl jsem hlavou a vydal jsem se k němu.

Stál před obří Caulkinovou olejomalbou *La Amistad*, zobrazující škuner, který převáží africké otroky na Kubu. Obraz zachycoval jejich vzpouru. ‚Vítejte,‘ řekl jsem mu. ‚Máte dobrý vkus. Nejlepší obraz celé výstavy.‘

Řekl mi, že má rád obrazy, které vyprávějí příběh. ‚Narativní malba, chápu,‘ odvětil jsem. ‚Také pro ni mám slabost.‘ Obočí i řasy měl pokryté cementovým prachem, lacl jeho montérek byl špinavý a postříkaný barvou. Pohledu z očí do očí se vyhýbal. Proč sem přišel?

‚Sem malíř,‘ řekl mi. ‚Nemůžu si prostě pomoci.‘ Věděl jsem přesně, co tím myslí. Copak jsem nemaloval už dlouhé roky, často spíš *proti* své vůli než dobrovolně? ‚Jsem Gualtiero Agnello, ředitel tohoto muzea,‘ představil jsem se a podal mu ruku. ‚A vy?‘

Řekl mi své jméno. Odložil si krabici na zem, aby mi mohl rukou potřást. Ta jeho byla dvakrát větší než moje, navíc drsná jako smrkový papír. ‚Vy ste ten, za kerým sem sem měl přijít,‘ pronesl. Neřekl, kdo mu to poradil, a já se ho na to neptal. Zvedl krabici ze země a gestem mě vybídl, abych si ji vzal. ‚Pár mejch vobrazů. Chcete se mrknout?‘

Řekl jsem mu, že to není nejlepší chvíle, a zeptal se, zda by se mohl zastavit někdy příští týden. Zavrtěl hlavou. Prý má práci. Ale může mi je tu nechat. Byl jsem nerozhodný, měl jsem za to, že nebude mít víc talentu než všichni ti sváteční mazalové, kteří mě tak často kontaktovali — většinou vdovy a diletanti, které dopálilo, když jsem jejich domnělé artistní nadání náležitě neocenil. Nechtěl jsem být poslem špatných zpráv. Zároveň jsem tušil, že ho muselo stát dost sil sem vůbec přijít, a nechtěl jsem ho rovnou zklamat. ‚Víte co?‘ navrhl jsem mu. ‚Vidíte naproti ten stůl s punčem? Dejte krabici pod něj. Jakmile budu mít chvíli, na vaše práce se podívám a dám vám vědět. Máte telefon?‘

Zavrtěl hlavou. ‚Až vo tom budete chtít dát řeč, můžete zavolat mému šéfovi, kerej mi to vyřídí. Číslo nevím, bude v seznamu. Angus Skloot.‘

‚Ten stavitel?‘ Přikývl. Sklootovi byli štědrými donátory muzea, paní Sklootová byla navíc členkou spolku Přátel. ‚Dobře, ozvu se vám.‘ Poděkoval za můj čas. Vybídl jsem ho, ať si dá punč a sušenky, ale když se podíval tím směrem a všiml si několika dalších návštěvníků, kteří ho bezostyšně pozorovali, zavrtěl hlavou.

Zůstal ještě chvíli, a kamkoli se hnul, ostatní se před ním rozestupovali, jako by byl Mojžíš vcházející do Rudého moře — Mojžíš, který ale neodolal umění, zastavoval se před jednotlivými obrazy a zkoumal je. Když jsem se díval, jak odchází, připojila se ke mně znovu Marietta. „Gualtiero, umírám zvědavostí,“ řekla se rty staženými do křečovitého úšklebku. „Kdo je ten tvůj nový barevný přítel?“

Díval jsem se na ni mlčky a čekal, až se přestane šklebit. Pak jsem teprve řekl: „Je to umělec. Není to snad důvod existence Přátel Statlerova muzea — podporovat uměleckou komunitu?“ Odměřeně přikývla, otočila se a šla pryč.

Vernisáž skončila v pět. Vyprovodil jsem poslední hosty ke dveřím. Obsluhující si sbalili nádobí na punč i zbytky občerstvení, složili ubrus a stůl umístili na jeho původní místo u vstupu do sálu. Vrátný uklidil židle a začal zametat. A tam, na podlaze uprostřed místnosti, stála Jonesova krabice. Vzal jsem ji nahoru do kanceláře. Oblékl jsem si kabát, sešel zpátky dolů a při odchodu zamkl budovu. Pro zbytek víkendu jsem na Jonese úplně zapomněl.

Ale v pondělí ráno tam pořád byla: ona krabice. Otevřel jsem ji, vyzul jsem ji přibližně dvacet malých maleb a rozprostřel je po stole. Zdálo se, že používá emailové nátěrové barvy. Dva z obrazů byly na překližce, jiné na hobrových deskách, zbytek na kartonu. Z toho, co jsem viděl před sebou, mi do očí vstoupily slzy.“

„A co jste viděl?“ zeptala se slečna Arnofská. „Můžete to popsat?“

„Vůbec neuměl pracovat s perspektivou, to bylo zjevné. Mnohé postavy, díky kterým se později jeho malby staly tak populárními, neměly správné proporce. O šerosvitu neměl ani tušení, na žádném obraze nebyla zachycena hra mezi světlem a stínem. Měl ale přirozený smysl pro rozmístění a obrovský cit pro jasné barvy. Náměty jeho obrazů — kovbojové a indiáni, kejkliři i divoká zvířata, vodopády, nahé nebo spoře oděné ženy — vykazovaly všechny rysy moderního primitivismu. Každý ale v sobě nesl unikátní vizi. A Josephus Jones skutečně byl narativní malíř: jeho obrazy evokovaly příběhy oslavující venkovský život, ale zároveň varovaly před zlověstnými silami, které číhají v křoví či za stromy.

Zavolal jsem Angusí Sklootovi, který mi oznámil, že Joe ten den pracuje. A tak jsem naložil krabici do auta a rozjel se za ním na stavbu.

Joe mi představil svého bratra Rufuse, se kterým v rozestavěném domě budoval masivní kamenný krb. Navrhl jsem, abychom si promluvili venku, kde jsem se mu chystal sdělit dobré zprávy stran jeho talentu.“

„Musel být rozechvělý,“ přerušila mě.

„Právě naopak. Nevypadal překvapeně, ani se neusmál, jako by věděl, co se mu chystám říct. Zeptal jsem se ho, jak dlouho už maluje. Asi tři roky, odvětil. Řekl, že začal, když se probudil ze sna o nádherné nahé ženě jedoucí na zádech lva. Popadl tužku a kus dřeva, aby prý mohl zachytit svůj sen dřív, než se rozplyne jako mlha. Aniž by si byl jistý proč, chtěl si ho uchovat. Celý den pak přemýšlel o ženě na lvím hřbetě. Po práci požádal pana Skloota, jestli by si mohl odnést několik téměř prázdných plechovek od barvy. Došel domů a svůj sen podle náčrtku namaloval. Od té doby prý pořád maluje. Vrátil jsem mu jeho krabici, kterou položil mezi nás na zem. ‚Prozradte mi něco o sobě,‘ vyzval jsem ho. Pamatuji si, že se zatvářil podezřívavě. Co prý bych rád věděl. ‚Cokoli mi budete chtít říct,‘ odvětil jsem.“

„A co vám o sobě řekl?“ zeptala se mě slečna Arnofská. „Chápu, že je to dávno, ale pomohlo by mi, kdybyste si to vybavil co nejpodrobněji.“

To, co se odehrálo potom, bylo zvláštní. Když se obraz, na kterém zrovna pracuji, stane středobodem mého zájmu — když své činnosti „zcela propadnu“, jak tomu někteří říkají —, zmocní se mě stav podobný transu. A to se teď dělo ne s mým uměním, ale s pamětí. Slečna Arnofská, sedící naproti mně, se pomalu vytrácela a minulost byla náhle živější než přítomnost...

Joe chvíli zarývá botu do země a dává si načas, než odpoví. „Můj děda z tátovy strany votrokařil na tabákový farmě ve Virginii, babička byla svobodná žena.“ Po zrovnoprávnění černochů se přestěhovali do Chicaga, kde začal dědeček pracovat na jatkách. Generace Joeovy matky tak už byla čistě chicagská. „Máma v tejdnu myla vlasy bohatějším paničkám v salonu krásy jednoho nóbl hotelu v centru a vo víkendů kázala v kostele pro černý. Můj táta nejdřív pracoval na jatkách, stejně jako jeho táta. Ale praštit krávu kladivem mezi voči, aby ji mohli podřezat, ho deptalo, a tak s tím sek. Dostal práci v cihelně a byl z něj zedník — a sakra dobrej zedník. Když mně a Rufusovi bylo třináct

a čtrnáct, brával nás s sebou, a tak sme se naučili dělat s kamenama a maltou.“ Řekl, že jeho táta byl lepší zedník než on a že nejlepší ze všech je v tom Rufus. „Pan Skloot mu jednou řek, že se zednickou lžící a maltou zachází jak umělec se štětcem a barvama,“ řekl Joe a široce se usmál. „A měl recht.“

Ptám se, jak dlouho už tady žije. Od roku 1953, odpoví, a když mu řeknu, že ve stejném roce se do Three Rivers přistěhovala i má rodina a já, oči se mu rozšíří a pak se jeho pohled spojí s mým. Chápavě přikývne, jako by to, že jsme se přistěhovali ve stejném roce, byl víc osud než pouhá náhoda.

Dál mi prozradí, že oba jeho rodiče jsou už mrtví a Rufus se právě vrátil od námořnictva. Nutil Joea přestěhovat se víc na východ, protože měl plán. Oba dostanou dobrou práci v loděnici v Grotonu a budou se podílet na stavbě první americké atomové ponorky *Nautilus*. Ale loďaři nakonec upustili od zaměstnávání černých, protože se báli následků a rasových útoků od bílých dělníků. „Takže sme brali jakoukoli práci. V Hartfordu sme zpracovávali tabák, makali na pile, kopali hroby. Zedničili sme, když se dalo, což nebylo často. Nejšťastnější den našeho života byl, když pan Skloot přijel do Willimanticu na hrob své sestry,“ vypráví mi. „S Rufusem sme kopali hrob vo kousek dál, přišel za náma a dali sme řeč. Pan Skloot se rozzářil, když sme mu řekli, že hrobníci sme slušní, ale děláme hlavně zedničinu. Řek, že zrovna vyhodil svého zedníka, co chodil do práce vožralej. A tak než nased zpátky do svého krásného černého fára a vodjel, dostali sme džob u stavební firmy Skloot. Měli sme bejt měsíc ve zkušebce, aby si pan Skloot prohlíd, jak makáme a taky esli makáme tvrdě a nepijem. Ale zaměstnal nás už po prvním tejdnu, páč se mu líbilo, jak děláme — Rufusova práce vo trochu víc, ale moje taky.“

Podle Joea byl pan Skloot nejlepší šéf, jakého kdy měl. Když jsem se zeptal proč, odpověděl: „Dobře platí a je hodnej. Nechává nás bydlet vzadu na svym pozemku, a nevadí mu ani, že má Rufus bílou ženu. Ruf si ji vzal, když byl v Evropě, a přivez ji sem, když sme se trochu usadili. Je z Holandska.“ Joe se botou dotkne krabice. „Mám doma i jiný vobrazy. Spousty. Esli se vám líběj tyhle, možná byste chtěl vidět další.“ Přikývnu, a tak se dohodneme, že ho navštívím doma ještě ten den v šest.

Dům je malá chatka v zadní části Sklootova pozemku. Podle Joeových instrukcí jedu po příjezdové cestě, pak odbočím na rozjezděnou stezku a po ní pokračuju, až se dostanu k potoku. Zaparkuju, vystoupím a po lávce ze dvou spojených prken přejdu na druhý břeh. Hubená bílá žena — to bude holandská manželka Joeova bratra — věší venku prádlo jen v kombiné. Když se zeptám, jestli je Josephus doma, jednoduše ukáže palcem směrem ke dveřím. Ty se otevrou dřív, než zaklepu, a Jones mě zve dovnitř.

Dům je špinavý. Páchnou výpary jídel a kočičí močí, všude je nepořádek. Tlustá žíhaná kočka spí na kuchyňské lince mezi špinavým nádobím, starými časopisy a popelníkem, který přetéká nedopalky. Pod nohama cítím šterk. Josephovy kresby jsou všude: naskládané u zdí i na parapetu a taky na ledničce, jejíž dveře drží zavřené jen za pomoci pásky. Ještě více obrazů leží na matraci na zemi a na spuštěné skládací posteli. „Jak se jmenuje tenhle?“ zeptám se Joea a ukazuju přitom na ženskou figuru v dvojdielných plavkách stojící na poli za ranního rozbřesku s papoušky na hlavě i rozpražených rukou.

„Tamten? *Dívka s papoušky*.“ Když ho zvednu, abych si jej prohlédl víc zblízka, švábi, kteří pod ním byli schovaní, se rozutečou.

Ale úklid není moje starost. Podrobně si prohlédnu každý obraz, který mi ukáže, ohromený jeho tvorbou i syrovým talentem. Strávím tam několik hodin. Některé obrazy jsou lepší než jiné, to dá rozum, ale i ty méně nápadité v sobě mají exotický, neškolený šarm i troufalou práci s barvami. Ještě než odejdu, nabídnu mu výstavu ve Statlerově muzeu. Přijímá. Když se vrátím domů, oznámím ženě, že jsem pravděpodobně právě objevil nový obrovský talent.

Jenže „Josephus Jones: americký originál“ je fiasko. Místní noviny, které naše akce obvykle podporují, odmítnou otisknout Jonesův příběh i recenzi na jeho výstavu. Na vernisáži se místo obvyklých dvou stovek lidí sejde sotva dvacet zájemců. Dokonce ani Angus a Ethel Sklootovi nedorazí, jsou na dovolené na Floridě. Je bolestné vidět bratry Jonesovy, jak šoupají naleštěnými botami po podlaze a sledují těžké dřevěné vstupní dveře s pohasínající nadějí v očích. Oba si pro tuto zvláštní příležitost zakoupili dvouřadé obleky, i Rufusova manželka má na sobě očividně nové šaty: třpytivé koktejlký s hlubokým výstřihem, které by se hodily lépe do newyorské restaurace než na

odpolední vernisáž v usedlém městečku Three Rivers ve státě Connecticut. Navíc si z nich zapomněla ustříhnout cedulku, a tak musím požádat slečnu Sheflottovou, svou sekretářku, aby vyšla nahoru, vzala tam nůžky a diskrétně odvedla mladou paní Jonesovou do foyer, kde jí cedulku nenápadně odstříhne. Později mi prozradí, že ji jen zasunula dovnitř, když se jí paní Jonesová svěčila, že si takové šaty nemůže dovolit a má v plánu je v pondělí do LaFrance vrátit.

V následujících dnech se množí stížnosti na převážující nahotu vyobrazených žen. Tři příslušníci Přátel Statlerova muzea na protest ukončí své členství. Během šesti týdnů trvání výstavy je počet návštěvníků žalostně nízký — je to vůbec nejhůře navštívená výstava. Osobně obešla několik vlivných newyorských kritiků i obchodníků s uměním a zuje je, aby objevili Jonesův talent. „Je to malíř každodenních výjevů i exotických motivů, které latentně obsahují nezvyklý podtón strachu,“ napsal jsem jim. „Jeho kompozice jsou překvapivé, některé veselé, jiné hrozné. Podle mě se svými díly vyrovná americkým primitivním malířům jako ‚Grandma‘ Moses, Negro brethren, Jakob Lawrence či Horace Pippin a také průlomovým umělcům harlemské renesance.“ Ale žádný z těch vytížených newyorských kritiků nepovažuje za nutné mi odpovědět, natož aby vážil tříhodinovou cestu do našeho malého muzea a prohlédl si v něm Jonesovy práce.

Výstava skončí. Zůstaneme s Joem v občasném kontaktu. Dodávám mu kuráž a komentuji nové práce, které s sebou občas přinese. Mrzí mě, když se dozvím, že Rufuse opustila jeho žena a on to těžce nese — chytil se špatné party a začal brát heroin. „Pan Skloot ho vyhodil, když zjistil, že se zaplet s tím svinstvím,“ řekne Joe. „Vyhodil ho i z našeho domu. Šetřím, abych moh Rufuse poslat do jedny z těch léčeben, ale stojím víc, než mám. Kdybych aspoň vobčas prodal náakej vobraz, zvlád bych to, ale nikomu se nelíběj dost na to, aby je koupil.“ Několikrát se ještě pokusím upozornit své newyorské kontakty na Joeovo dílo — pokaždé bez úspěchu. Nakonec přestane chodit do muzea a naše styky se přeruší.

Při příležitosti třicátého výročí založení Three Rivers v roce 1959 jsem požádán, abych zasedl v porotě umělecké výstavy konané poslední den oslav. Je to obrovská výstava: více než tři sta zavedených i amatérských umělců přihlásilo své obrazy. Většina z nich zvolila nějaký

„libý“ motiv: malebné mosty, romantizující portréty různolících dětí a samozřejmě nesnesitelná zátiší s kytkami i ovocem. Když procházím mezi obrazy a pátrám po čemkoli, čemu bych mohl udělit cenu za „nejlepší dílo“, a v noci přesto klidně spal, narazím v jižní části na Josephovy malby. Potěšeně a s pocitem úlevy se kochám známými výjevy: *Dívka s papoušky*, *Jesse James a jeho žena* — obrazy spoře oděných dívek a rybářů uprostřed řeky, hráčů na ukulele i cirkusových zvláštností. Jedno téma jako by se v Jonesově díle neustále opakovalo: predátoři — lvi a tygři, rysi i leopardi —, kteří útočí nebo se chystají zaútočit na svou kořist. Náhle mezi známými kresbami spatřím jednu zbrusu novou, dvakrát větší a dvakrát ambicióznější než ostatní. Uprostřed kompozice stojí *Strom života*, bujný a plodný. Pod ním bleďí a nazí Adam s Evou. Její zobrazení mi připomíná prepubescentní Evy Van Leydena, holandského mistra ze 16. století. Adam, jehož pleť je šedá spíše než hnědá nebo černá, má tvář Josepha Jonese. Neškodní zástupci říše zvířat, kteří obě lidské postavy obklopují, jako by se téměř usmívali. Nebezpečí tak číhá ve zrádném hadovi visícím ze stromu. Joe vykreslil okamžik v čase. Adam se natahuje po zakázaném ovoci, které se Eva chystá utrhnout. Bude to právě tento nenáviděný akt vlastní vůle, který způsobí jejich vyhnání z ráje. Nevinnost bude jednou provždy ztracena a my lidé zůstaneme už napořád poskvřeleni hříchem svých předků. V *Adamovi a Evě* se Jones znovu vyjádřil k tématu predátora a jeho kořisti, ale udělal to mnohem subtilněji a zručněji. *Adam a Eva* je krok vpřed — vynikající tah, a právě vedle tohoto obrazu jsem rozhodnut pověsit modrou stužku s nápisem „nejlepší dílo“. Brány slavnosti se otevrou v devět hodin ráno. Když vycházím, ženou se kolem mě davy lidí, ale mám podezření, že víc než zájem o umění je motivuje chuť na palačinky, které obrovská černá žena podobná tetě Jemimě připravuje a servíruje ve stanu. Obdivuji prohnatost organizátorů: když chcete, aby se lidé zajímali o umění, nasyťte je palačinkami.

Později se dozvím, že festivalová komise nebyla mým výběrem nadšená, a následujícího dne se v novinách dočtu o tom, jak se nějaký rozzuřený návštěvník vrhl na Jonesovu malbu s úmyslem ji zničit a s jejím autorem se později poprat. Takové novinky mě blaží! Není nakonec právě to účelem uměleckého díla? Upoutat a případně

rozrušit vnímatele? Provokovat a zpochybňovat status quo? Neudělal Michelangelo totéž, když vleže zobrazoval na stropě Sixtinské kaple politickou satiru? Copak velcí umělci od 16. století po Maneta a Riveru neprovokovali veřejnost a nenutili ji *přemýšlet*? Tím, že bylo jeho umění napadeno, vstoupil Josephus mezi vybranou společnost.

O několik týdnů později sedím ve své kanceláři v muzeu a za zvuků rádia pracuji na rozpočtu pro nadcházející rok. Hrají nějakou novinku — píseň, která ironizuje konflikt v Severním Irsku.

*Nikdy by vás nenapadlo, že společně vyjdou,
ale láska zrodila se — anglický pudink s irskou whiskou.*

Ta slova mě rozesmějí a říkám si, že když lze politická prohlášení nalézt ve výtvarném umění, proč ne v pokleslých populárních písničkách? Jakmile song skončí, úsměv na tváři mi ztuhne. Hlasatel oznamuje, že devětatřicetiletý místní dělník Josephus Jones nešťastně zahynul, když zakopl, spadl do studně za domem a utonul. Sedím bez hnutí a dělám se mi zle. Nadaný umělec zastaven osudem právě na počátku slibné kariéry. Nejsem schopen dál pracovat, a tak si obleču plášť, opustím kancelář a jedu domů.

Vydám se na jeho pohřeb v kostele pro barevné. Černošská komunita se tu sešla v úctyhodném počtu, jsou tu, aby zpívali, truchlili a oplakávali předčasný odchod Joea Jonese. Jsem jeden z pouhých čtyř bílých, kteří se také přišli rozloučit: dalšími jsou Angus a Ethel Sklootovi a rozrušená mladá žena, která vypadá povědomě, ale já chvíli nejsem s to ji zařadit. Až během obřadu na to přijdu: je to Eva z Josephova obrazu, ta, jež se natahuje po zakázaném ovoci visícím těsně pod prohnaným hadem. Joeův bratr Rufus je jedním z těch, kteří nesou rakev, ale vypadá neupraveně a jako v snách, drogově závislý, jak ho popisoval Joe. Zdá se, že i on byl uštknut hadem.

Nikdo z mluvčích na pohřebním obřadu ani z truchlících přítomných na následném karu se nezmíní o Josephově vztahu k umění. Opakovaně však odmítají závěr koronera McKeeho, podle nějž Joe zemřel bez cizího zavinění. „Fraktura lebky a patnáct centimetrů dlouhý šrám na čele?“ pronese jeden z pochybovačů. Je to hlučná, rozzuřená žena v přezdobeném klobouku, která by mohla vážit málem něco